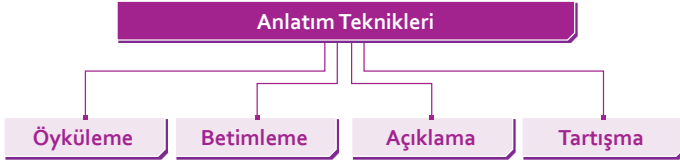

ANLATIM TEKNİKLERİ (YÖNTEMLERİ)

ÖYKÜLEYİCİ ANLATIM

Bir olayı yer, zaman ve kişi unsurlarına bağlayarak dile getiren anlatım tekniğine **öyküleyici anlatım** denir.

Sabah olmuştu. Defteri cebime koyarak arkadaşımın evine gittim. Kapı açıldığı zaman karşılaştığım telaş, içeriden gelen ağlamalar, bana her şeyi anlattı. Bir an kararsızca durup bekledim. Arkadaşımı son bir defa görmeden gitmek istemiyordum. Yavaşça odasına girdim. İçimde onu kaybetmiş gibi değil, asıl şimdi bulmuşum gibi bir his vardı. Bundan sonra onu daima yanımda bulacaktım. Onun boş masasına oturdum ve siyah kaplı defterini önüme koyarak bir kere daha okumaya başladım. O, bu dünyadan ayrılırken benim hayatıma başka hiçbir insana nasip olmayacak kadar canlı bir şekilde giriyordu.

Anlatıcı Bakış Açıları

Anlatıcı Bakış Açıları

- 📌 Kahraman Anlatıcının Bakış Açısı
- 📌 Gözlemci Anlatıcının Bakış Açısı
- 📌 Hâkim/İlahi Anlatıcının Bakış Açısı

Kahraman Anlatıcının Bakış Açısı

Dükkanımız tramvay caddesine bakardı. Oraya bir kış günü dayım tarafından getirilip bırakıldığımı hatırlıyorum. Dışarıda, her türlü insan kenarlara yığılmış karlara bata çıka gidip geliyorlardı. Ben bir yabancı gibi ayakta duruyordum. Ustanın "Haydi hayırlısı!" demesiyle, elini öpüp işe başladım. İçerisinde yıllar geçirdiğim dükkânımıza işte böyle girmiştik. Her gün büyük bir zevkle, rengârenk ve cici bicili şişeleri elden geçirip siliyor, yerleri süpürüyordum.

Gözlemci (Müşahit, Şahit) Anlatıcının Bakış Açısı

Genç adam sinemanın basamaklarını indi. Karşı sokağa dalıp caddeye çıktı. Beyazıt Meydanı yağmurun altında pırıl pırıl parlıyordu. Caddeden tramvaylar gelip geçiyor, camları buğulanmış otobüsler müşterilerini bırakıp acele acele yollarına gidiyordu. İhsan, ıslak kaldırımın üstünde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı.

Hâkim (Tanrısal, İlahi, Olimpik) Anlatıcının Bakış Açısı

Öğle yemeğini bir lokantada yedi. Yemeğini yerken başlangıçta duyduğu sıkıntı hafifleyip gücünü kaybetti, çok geçmeden geriye bir tek melankoli kaldı. Tereza'yla birlikte geçirdikleri yıllara dönüp baktığında ilişkilerinin varabileceği en iyi sonucun bu olduğunu hissediyordu.

BETİMLEYİCİ ANLATIM

Yazarın, gördüklerini okurun gözünde canlanacak biçimde anlatmasına **betimleyici anlatım** denir.

Baharda Anadolu'da dört mevsim aynı anda yaşanıyor. Erzurum'da **başı karlı yüce** dağlar, Akdeniz'de **yeşilin binbir** tonu... Akdeniz'de **yeni açmış** papatyalar karşıyor gelenleri. **Uçsuz bucaksız** denizlere komşu **yemyeşil** kırlar... **Yeni çiçek açmış, meyveye durmuş** ağaçlar selamlıyor kuşları. Kuşlarda bir heyecan, bir heyecan...

Sanatsal Betimleme

Kar, İstanbul'a misafir olunca Kuzguncuk'taki Fethi Paşa Korusu beyaza keser. Ortalık sessizdir. Ağaçlar kar yüküyle eğilirler. Semt, adını aldığı Evliya Kuzgun Baba'nın ak sakallarının rengine bürünür. Denize yakın sokaklarda, kapıları bir taç gibi saran sarmaşıkların yaprakları da kar kristallerini konuk eder. Karşı yakada, Eyüp'te kışın soğuğu ile ölümün soğuğu birbirine karışır.

Açıklayıcı Betimleme

Ağrı Dağı, Anadolu Yarımadası ve Avrupa'nın en yüksek doruğudur. Dört bin metreye kadar bazalt, daha sonraki yükseklikte andezit lavlarından oluşarak volkanik bir dağ özelliği gösterir. Dağın doruğunda bir örtü buzulu vardır.

Fiziksel Betimleme

Göğsü bağı açıktı. Elinde ufacık, aşı bıçağı kadar bir orak vardı. Ekin biçiyordu. Bükülmüştü. Yüzünü toprağa, sırtını güneşe vermişti. Tarladaki ekini kurtarmaya çalışıyordu. Tozak köyünden yaşlı bir adamdı. Yılların, uzun yılların Kır Abbas'ıydı. Sırtında kaput bezinden bir iç gömleği vardı. Dışlığı yoktu. İç gömleği kirden meşine dönmüştü. Ayağındaki ak don da meşine dönmüştü. Belinde eski bir yün kuşak sarılıydı.

Ruhsal Betimleme

Büyükannemin odasında öfkeli, kıpkırmızı yüzünden siniri bozuk olduğu anlaşılan bir oda hizmetçisi vardı. Sinirinden olsa gerek başını gözünü oynatıp duruyor, sıkıntısını ve öfkesini yüzünde belli ediyordu. Bir an önce işini bitirip odadan çıkmak ister gibi bir hâli vardı.

ÖRNEK

Evin arka penceresine koştum. Üzümcü, tepeye varmıştı. Yolun kenarındaki kayanın üstüne küfesini koydu. Ellerini belindeki kızıl kuşağın ön tarafına soktu. Açık göğsü, çıplak, sert baldırlarıyla bir kuvvet abidesi vaziyetinde durdu. Kalın kaşları altında iri gözlerinden fırlayan bakışlarıyla, Marmara'nın dalgalarına, karşıdaki sahile, mavi göğü, lacivert deniziyle, altın köpüğü renginde güneşin ışıyla mavi gözlü, sarı saçlı bir kıza benzeyen sevimli, sevgili yurdunun taşına, toprağına derin derin baktı.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleyici anlatım
B) Tartışmacı anlatım
C) Açıklayıcı anlatım
D) Betimleyici anlatım
E) Emredici anlatım

AÇIKLAYICI ANLATIM

Okuyucuya her türlü konuda bilgi vermek için oluşturulan anlatım biçimine **açıklayıcı anlatım** denir.

Günümüz dünyasında çevre kirliliği, tüm gezegeni kaplayan boyutlara ulaşmış durumda. Dünyanın birçok bölgesinde insanlar, çevre felaketine karşı korumasız, nükleer tehdit ve radyasyondan habersiz bir yaşam sürmektedir. Hatta bırakın habersiz olmayı, haberi olsa bile umursamamaktadır. Oysa insanlığın geleceği büyük bir tehditte karşı karşıya bulunmaktadır. Bu tehlikeli gelişmenin seyircisi durumunda olan insanlık ise dünyada dengeli bir çevrenin korunamaması hâlinde tüm canlıların varlığının sürmesinin olanaksızlığını acaba ne zaman anlayacak?

TARTIŞMACI ANLATIM

Bir düşüncenin savunulup başka bir düşüncenin yanlışlığının kanıtlanmaya çalışıldığı yazılarda kullanılan anlatım tekniğine **tartışmacı anlatım** denir.

ÖRNEK

Dünyanın yedi harikası olur da üç kıtada yüzyıllarca hüküm sürmüş, altı yüzyılı aşan varlığından geriye olağanüstü bir kültür hazinesi bırakmış Osmanlının yedi harikası olmaz mı? Gerçi tarihçiler, sanat tarihçileri ve mimarlar varken en önemli yedi Osmanlı eserinin hangileri olduğuna ben karar verecek değilim. Ancak okuduklarımdan ve gördüklerimden hareketle tamamen kişisel bir beğeni listesi oluşturmanın önünde bir engel yok sanırım. İşte benden Osmanlının yedi harikası: Süleymaniye Külliyesi, Selimiye Camisi, Mostar Köprüsü, Mağlova Kemerli, Kavalalı Mehmet Ali Paşa Camisi, Kubbetü's-Sahra, Hamidiye Çarşısı.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleyici anlatım
B) Tartışmacı anlatım
C) Betimleyici anlatım
D) Tanımlamadan yararlanma
E) Kanıtlayıcı veriler kullanma

(2013 - ÖSYM)

COŞKU VE HEYECANA BAĞLI (LİRİK) ANLATIM

Kişisel duyguların mecaz ve söz sanatlarından yararlanılarak etkileyici bir biçimde dile getirildiği anlatım türüne **coşku ve heyecana bağlı anlatım** denir.

ÖRNEK**Tahir ile Zühre Meselesi**

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil, bütün iş Tahirle Zühre olabilmekte yani yürekte.

Meselâ bir barikatta dövüşerek
meselâ kuzey kutbunu keşfe giderken
meselâ denerken damarlarında bir serumu
ölmek ayıp olur mu?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

KANITLAYICI ANLATIM

Bir konuyla ilgili olarak okuru ikna etmek amacıyla yazılan yazılarda kullanılan anlatıma **kanıtlayıcı anlatım** denir.

ÖĞRETİCİ ANLATIM

Belirli bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla yazılan metinlerde kullanılan anlatıma **öğretici anlatım** denir.

DESTANSI (EPİK) ANLATIM

Tarihî olayların, bunları yaşayan kişilerin kahramanlıklarının ve yaşam serüvenlerinin anlatıldığı metinlerde kullanılan anlatım türüne **destansı anlatım** denir.

EMREDİCİ ANLATIM

Okuyan ve dinleyenin bir iş yapmaya, bir eylemde bulunmaya, bir davranışı gerçekleştirmeye yönlendirildiği anlatım türüne **emredici anlatım** denir.

SÖYLEŞMEYE BAĞLI ANLATIM

Karşılıklı konuşmalardan oluşan anlatıma **söyleşmeye bağlı anlatım** denir.

DÜŞSEL (FANTASTİK) ANLATIM

Olağanüstü ve fantastik özelliklere sahip, hayal ürünü metinlerde kullanılan anlatım türüne **düşsel anlatım** denir.

GELECEKTEN SÖZ EDEN ANLATIM

Daha çok, gelecekle ilgili bilim kurgu içerikli metinlerde kullanılan anlatım türüne **gelecekten söz eden anlatım** denir.

MİZAHİ ANLATIM

- Güldürü, alay ve yergi öğelerinin öne çıktığı anlatıma **mizahi anlatım** denir.